

Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2025-03-17

Vårt diarienummer
1.1.3-2024-06958

GD-2025-053

Handläggare
Stefan Törnqvist

Ert diarienummer

Ju2024/02513

Mottagare
Regeringskansliet
Justitiedepartementet
E-post:
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Bättre migrationsrättsliga regler för forskare och studenter (Ds 2024:31)

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansiär och forskningspolitisk rådgivare och som ansvarig för kommunikationssystemet Swedish University Computer Network.

Remissen har också granskats mot bakgrund av uppgifterna till myndigheten som följer av förordningen (2008:353) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare.

Sammanfattning

Vetenskapsrådet har huvudsakligen granskat förslagen i avsnitt 5 *Förbättrade förutsättningar för utländska forskare och doktorander att verka i Sverige*. Vetenskapsrådet instämmer i förslagen i detta avsnitt i sin helhet.

Kapitlet 6 *Åtgärder i syfte att minska risken för att uppehållstillstånd för studier missbrukas* handlar huvudsakligen om grundutbildning (upp till master) varför detta inte berör Vetenskapsrådets verksamhetsområde.

Skälen för Vetenskapsrådets ställningstaganden

Rubrikstrukturen nedan refererar till promemorians struktur och disposition.

De föreslagna förändringarna bedöms öka attraktiviteten för Sverige som ett land att bedriva sin forskning inom och därmed öka Sveriges attraktionskraft för talanger inom forskning.

5.1 Det migrationsrättsliga regelverket för forskare och doktorander behöver förbättras

Vetenskapsrådet bedömer att de förändringar som föreslås i det migrationsrättsliga regelverket för forskare och doktorander för att underlätta att få

uppehållstillstånd för dessa (och deras familjer) väsentligt skulle underlätta excellent forskning och internationalisering.

Vetenskapsrådet framförde i sitt inspel till den forskningspolitiska propositionen att ”svenska lärosäten behöver bli mer framgångsrika när det gäller att attrahera och behålla framstående forskare i internationell konkurrens” och vi pekade bland annat på de problem som den nuvarande svenska migrationslagstiftningen leder till för internationella forskare när de ska etablera sig i Sverige. En förändring som underlättar för detta är därför välkommen.

5.2 Doktorander ska kunna beviljas uppehållstillstånd för forskning

De föreslagna ändringarna innebär en ändring till internationell praxis där doktorander ses som forskare. Förslaget ökar förutsägbarheten och anpassar till de anställningsformer som finns i sektorn.

De föreslagna förändringarna underlättar väsentligt för en doktorand som ska söka uppehållstillstånd eller ändra form av uppehållstillstånd.

Idag är försörjningskravet för forskare normalt sett inte ett problem när en forskningshuvudman tar in en forskare från utanför den Europeiska unionen. Då rör det sig normalt sett om etablerade forskare som har, och kommer att få, en lön som fullt tillräckligt uppfyller kravet på försörjning. Vetenskapsrådet vill dock uppmärksamma att med uppehållstillstånd för forskning för doktorander, som ju är tidigare i sin forskningskarriär, skulle försörjningskravet kunna bli mer utmanande. Vetenskapsrådet vill i sammanhanget påpeka att försörjningskrav som ställs på doktorander kan behöva anpassas med hänsyn tagen till deras ekonomiska förutsättningar.

Vetenskapsrådet uppmärksammar att det kan finnas en begränsning i våra möjligheter att godkänna för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare i förhållande till några av de aktiviteter för gästforskare och doktorander som identifieras i promemorian såsom deltagande i konferenser (sid 87). Ett avgörande moment för vårt godkännande är att huvudmannen ska ta emot forskare som ska ägna sig åt forskning i huvudmannens verksamhet. Deltagande i konferenser och liknande utgör inte i sig forskning. Om en huvudman som ansöker om godkännande inte kan visa att doktoranden ska delta i forskning kommer ansökan att avslås.

5.4 Längre uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier på forskarnivå

Vetenskapsrådet välkomnar möjligheten att under 18 månader efter slutförd forskning eller studier på forskarnivå få uppehållstillstånd för att exempelvis söka andra forskartjänster inom Sverige för att fortsatt meritera sig.

5.5 Möjligheter till nationell visering i vissa fall

Forskning är i sig en högt internationaliserad verksamhet. Att kunna delta i internationella konferenser, göra fältstudier, forska vid internationella

forskningsinfrastrukturer eller arkiv är en naturlig del av detta, men som inte alltid är möjlig enligt dagens regler om man samtidigt söker om förlängning av uppehållstillstånd. De föreslagna ändringarna skulle möjliggöra för forskare att fullt ut kunna genomföra sitt arbete.

5.6 Fler möjligheter till byte av uppehållstillstånd efter inresa

Dagens regler för ansökan om byte av uppehållstillstånd är inte anpassade efter de anställningsförhållanden som råder inom akademien. Förändringarna bedöms väsentligt underlätta för forskarna och deras familjer.

5.7 Särskilt om utlänningar som har beviljats skydd enligt det s.k. massflyktsdirektivet

Personer med forskarutbildning som kommer till Sverige enligt massflyktsdirektivet är förhindrade att bedriva forskning i Sverige. Med de föreslagna reglerna kan personer med den bakgrunden (till exempel från Ukraina) byta form av uppehållstillstånd utan att behöva lämna landet. Förändringarna bedöms väsentligt underlätta för forskarna och deras familjer.

6 Åtgärder i syfte att minska risken för att uppehållstillstånd för studier missbrukas

Förslagen i detta kapitel handlar huvudsakligen om grundutbildning (upp till master) varför detta inte berör Vetenskapsrådets verksamhetsområde, men vi lämnar här några kommentarer kring förslagen.

Förslagen innebär bland annat en begränsning i studenters möjlighet att arbeta (till förmån för att man ska klara sina studier). Doktorander omfattas dock inte av denna begränsning då doktorander i normalfallet har en anställning.

Det ökade informationsutbyte och ändringar som föreslås i antagnings- och studieregister (kap 6.6) har relevans för ansvarsfull internationalisering. Det bedöms dock inte främst röra Vetenskapsrådets roll som finansär.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av kansliansvarig Stefan Törnqvist. Vid den slutliga handläggningen har även rådsdirektören Maria Thuveson och chefsjuristen Victoria Söderqvist deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Stefan Törnqvist
Kansliansvarig

Kopia
Registrator

Utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Carl.hogstedt@regeringskansliet.se